

Miryam Schobben

Grensverleggers

Roman

ISBN: 9789082311228

NUR: 301

© 2025, Miryam Schobben

Mosae Libro, Maastricht

Foto omslag, Miryam Schobben

Tekening binnenwerk, Miryam Schobben

Foto auteur, Yvonne Munnikhof

De namen van personen zijn gefingeerd. Elke gelijkenis met bestaande gebeurtenissen en/of personages berust op louter toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (Artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

1

La cuenta de la vida

2

Het kind dat niet kwam

3

De zoon van de partizaan

4

Nieuwe dagen

5

Het verhaal van Rosa

6

Krachtvoer

7

Ondergronds

8

Vers vlees

9

Kraamtijd

10

Helder zicht

11

De samenkomst

12

Planmakers

13

Broedsels

14

Oproer

15

Publieke werken

16

Prelude

17

Muiterij

18

Ontbinding

19

Rite de passage

20

Aurora

21

Epiloog

Nawoord

La cuenta de la vida

Luik, 1 februari 2021

Hubert Dubois wreef met een punt van de keukenhanddoek zijn brillenglazen schoon en klapte de laptop open. Vandaag moest hij zich weer door een dag digitaal lesgeven heen worstelen. Het begon hem steeds meer tegen te staan, dat hij de jongelui niet gewoon recht in de ogen kon kijken. Dat het maandenlange thuisonderricht op den duur schade zou toebrengen aan zowel leerling als docent, daar was hij inmiddels wel van overtuigd. Tijdens het begin van de lockdown vonden hij en zijn collega's het nog wat hebben. De opzet van een volledig digitale leeromgeving maakte hen bewust van het feit dat ze onderdeel waren van een groter belangrijk overkoepelend geheel. Als avantgardistische expeditieleden stelden zij enthousiast hun educatieve talent ter beschikking ten bate van de voortgang van het onderwijs. Ook in tijden van crisis ging het leven door. Ze hadden er samen enthousiast de schouders onder gezet. Deze missie, die ze dankzij een virus onverwachts voor de voeten was geworpen, zou en moest slagen. Hubert voelde verwantschap met Scott en Amundsen, met hun doorzettingsvermogen om de Zuidpool te bereiken.

Ook kon hij zich nu beter verplaatsen in Willem Barentsz, hoe hij met zijn mannen erin slaagde om te overwinteren op Nova Zembla in het *Behouden Huys*. Eeuwen later gebruikten de Russen het eiland als geheime locatie voor kernproeven.

Het was jammer dat hij zich nu pas bewust werd van de overeenkomsten die bestonden tussen hem en de heren Scott, Amundsen en Barentz. Voor zijn leerlingen gold wellicht hetzelfde. Ze zaten immers met zijn allen in deze bizarre situatie vanuit isolement voort te bikkelen. Had hij aan het begin van de lockdown de metafoor van ontdekkingsreizen gebruikt, dan zou dit hem en de leerlingen vast dichter bij elkaar hebben gebracht. Ook zijn lessen biologie waren perfect te koppelen geweest aan de barre streken waar de mannen verbleven, plus een extra bonuscollege over de invloed van radioactiviteit op de biosfeer. Als warme tegenhanger zou hij er nog Livingstone tegenaan hebben gegoooid, wat altijd een mooie kapstok was voor een aantal sessies over flora en fauna in de Tropen. Maar hij hield niet van 's mans zendingsdrang om Afrikaanse natuurmensen te bekeren tot het christendom. Hubert kon zich moeilijk verplaatsen in deze idiote blanke neiging die wereldwijd voor veel ellende had gezorgd. Dat Livingstone claimt de Victoriawatervallen te hebben ontdekt is eveneens een geschiedenisfeit dat altijd zijn wenkbrauwen heeft doen fronsen. Die watervallen waren er al lang, nog voordat de verre voorouders van Livingstone überhaupt hadden kunnen bedenken dat de wereld verder reikte dan hun eigen horizon.

Vanuit zijn keuken riep de koekoek. Telefoon! De leerling uit Visé die zijn werkstuk over het bloedvatenstelsel met hem zou bespreken, was na een half uur wachten nog steeds niet in beeld verschenen. Zijn mobiel lag in de vensterbank aan de oplader. Hij nam op.

‘Maria!’

Ze klonk woest en in tranen. Hij liet haar uitrazen.

‘Hij zegt dat hij er helemaal gek van wordt,’ snikte ze. Hubert legde zijn leesbril op de keukentafel en schonk zijn mok voor de derde keer die ochtend vol met koffie.

‘Waar wordt hij gek van?’

‘Van de wielen.’

‘Hamsters in gevangenschap hebben nu eenmaal een rad nodig om in conditie te blijven. In hun natuurlijke habitat hebben ze genoeg ruimte om rond te rennen. Weet je, ik las gisteren nog een interessant artikel over de afstanden die woestijnhamsters afleggen. Die ...’

‘Bespaar me je wetenschappelijke praat Hubert, ik kan zo niet meer verder,’ hilde Maria.

‘Hans wil de hamsters de deur uit. Alleen Olga, Dunya en Hamza mogen blijven. De Chinezen moeten naar de schuur, de Roans en de Roborovski dreigt hij in de Maas te gooien.’

Hubert had even tijd nodig om dit nieuws te laten bezinken. Het was belangrijk om naar een vrouw toe op de juiste manier te reageren. Dat was zelfs van levensbelang. Een verkeerd gemaakte opmerking kon buitengewoon fout vallen. Straks sprong ze haar hamsters achterna, hem achterlatend met een eeuwig schuldgevoel. Hij verlangde naar zijn les. Was de leerling maar gewoon op zijn scherm

verschenen, dan had hij de telefoon niet hoeven opnemen. Buiten trok een wolk spreekwiel voorbij. Nog enkele weken schatte hij, dan begonnen ze aan hun lenteballet.

‘We zouden ook nieuw onderdak kunnen zoeken voor de dieren,’ opperde hij voorzichtig. Hij probeerde zijn stem wat lager te laten klinken. Dat scheen een rustgevendende werking te hebben op vrouwen die overstuurd waren.

‘Laten we de vraag voorleggen aan de vereniging.’

Dertig jaar geleden werd in Moresnet de internationale vereniging voor hamsterliefhebbers opgericht. Ze kende al snel honderdvijftig leden vanuit heel België, Nederland, Duitsland en Luxemburg. Omdat men niemand taalkundig voor de kop wilde stoten, hebben de oprichters destijds besloten om te gaan voor een naam in het Esperanto: *Internacia Asocio De Amantoj De Hamstroy (IADADH)*. Zowel Maria als Hubert waren lid van de IADADH.

‘Dat is geen slecht idee,’ reageerde Maria. Ze klonk rustiger. ‘Ik ga Uta bellen.’

Uta had zich tien jaar terug aangesloten bij de vereniging. Ze was een volslanke vrouw uit Aken, die gekleed in grote zelfgemaakte fleurige jurken opgewekt door het leven stapte. Hoewel ze heel verschillend waren, had het direct geklikt tussen haar en Maria. Uta fokte vooral met langharige exemplaren. Haar schildpadhamsters met gelige vlekken in de lichtbruine vacht werden zelfs verkocht tot in Zwitserland en Zuid-Frankrijk. Aan langharigen was Maria nooit begonnen, ze waren haar te bewerkelijk. Buiten de vereniging om hadden de vrouwen ook contact met elkaar. Ze gingen graag winkelen in Aken en lunchten dan samen buiten op het pleintje onder de appelboom van

der Hexenhof. Maria was gek op de rauwe wortelsalade van de uitbater. Het gerecht stak zo mooi af tegen de licht-groene katoenen tafelkleedjes. Uta liet zich meestal verleiden tot wat meer Bourgondische kost.

‘Uitstekend idee ja, om Uta te bellen!’ Opgelucht sloot Hubert het gesprek af. De rest van de dag kon hij zich weer wijden aan taken waarvoor hij was bestemd.

Uta Weber was iemand van kordate plannen. Besluiten nemen kostten nooit veel tijd. Ze knoopte haar weerbarstige bos krullen tot een knot boven op het hoofd.

‘We ontvoeren ze.’

‘Maar hoe dan?’, vroeg Maria.

‘We smokkelen ze het land uit.’

Uta had contacten bij Deutsche Post. Zonder argwaan te wekken kon ze een bestelbusje regelen.

‘We halen ze op en brengen ze naar Luik. Hubert heeft plaats zat. Hij werkt al maanden vanuit huis. Laten we hem verrassen met de schatjes. Over het laten logeren van dieren staat niets in de wet. Bij Hubert zijn ze veilig.’

Nadat haar man Hans de volgende dag vertrokken was naar zijn werk, draaide een gele Ford van DHL de straat binnen. Er zat alleen iemand anders achter het stuur. Dat heeft Uta vast zo georganiseerd als dekmantel om geen argwaan te wekken in de buurt en aanleiding te geven voor geroddel, dacht Maria met een warm gevoel. Dorpse ogen zagen scherper dan stadse.

Hubert Dubois legde voor de tweede keer zijn telefoon neer. Hij voelde zich leeg, net als de accu van zijn mobiel die ochtend. Toch moest gedaan worden wat maatschappelijk gezien juist was. Van zijn laatste nest hamsters had hij zich een maand eerder met een zwaar gemoed moeten ontdoen. Toen Hans hem vorige week vertelde over het grote aantal besmette nertsen in zijn land, vreesden ze beiden dat ook Maria's hamsters getroffen waren door het virus. Hans hoorde ze 's nachts niezen. Ze aten niet en de wielen in de vijfendertig kooien die in het vertrek naast hun slaapkamer stonden bleven onaangeroerd. Om zeker te zijn hadden ze een Rus laten testen, het dier bleek inderdaad ziek meldde Hans zojuist.

‘Jij hebt vast, als bioloog en knaagdierdeskundige, een passende oplossing om dit probleem op nette wijze te klaren,’ vleide Hans' stem in zijn oor.

Hubert dacht vol afschuw aan de nog halfgevolle doos rattengifbrokjes op de plank onder het kelderraam.

Noodlot dat je trof viel niet altijd in keurige banen te leiden. Zijn bevallige knabbelaars lagen nu samen op uitgeplozen schapenwol in een schoenendoos voor eeuwig te rusten onder de Rododendron naast zijn tuinhuis.

‘Nee,’ zei hij na een minuut stilte in acht te hebben genomen, ‘nee Hans, hier heb ik geen benul van.’

*

De bestuurder van de gele bestelwagen stapte uit en belde aan. Maria overhandigde hem de dozen met alle hamsters. Syriër Hamza en de beide Russinnen hield ze apart in een

speciale box in haar rugzak. Die ochtend had ze besloten om, net als de hamsters, Nederland achter zich te laten.

De man van de post zei niets. Ook Maria zweeg. Ze stapte het huis uit waar ze twintig jaar geleden dacht te starten met een lang en gelukkig leven.

In Maastricht nam ze de trein tot Eijsden. Van daaruit liep een oude smokkelaarsroute de grens over. Op wandelaars werd niet gelet. Alles zou goed komen, dat wist ze zeker. Haar toekomst lag nu open. In Luik wachtten haar lievelingen en een nieuw bestaan.

Het kind dat niet kwam

Heerlen, 2 november 2021

Hubert bood een maand onderdak, om tot rust te komen, om na te denken over wat ze verder wilde; teruggaan naar Hans of een eigen woonplek zoeken. De tweede avond vertelde hij haar schoorvoetend over het verzoek van Hans om de hamsters af te voeren.

‘Wij wisten dat ze ziek waren, het kon niet anders,’ fluisterde hij treurig.

‘Je had hem tegen moeten houden!’ schreeuwde Maria. Haar huid zag wit als vers gevallen sneeuw, zo blank had hij haar nog nooit gezien. Als ze maar niet flauwviel.

‘Dat heb ik geprobeerd,’ verdedigde hij zich zwakjes, ‘maar Hans had het al geregeld.’

Hans’ neef werkte bij de *Deutsche Post*. Het laten ophalen van de dieren was zo gepiept. Ze waren alleen verbaasd geweest dat Maria in de gang al klaar stond met gevulde dozen voorzien van luchtgaten, die ze zonder commentaar bereidwillig aan hem meegaf.

Toen Uta een uur later de straat binnenreed was Maria al weg. Soms vielen de dingen nu eenmaal bijzonder fout op hun plaats.

Was het niet technicus Murphy die ten tijde van de Koude Oorlog foeterde op een collega die een draadje verkeerd aansloot, waardoor alles genadeloos in het honderd liep?

Maria verschanste zich in de logeerkamer, sliep nauwelijks, sprak tot Hubert vanachter de gesloten deur en at met muizenhappen van het eten dat hij in volharding liefdevol vijfmaal per dag voor haar neerzette op de gang. Zodra ze hem de trap hoorde aflopen en ze er zeker van was dat hij weer achter zijn computer zat te werken, kwam ze naar buiten om snel naar het toilet te gaan. Na een week zakte haar woede. Maria begreep dat er voor Hubert weinig ruimte was geweest om haar op de hoogte te brengen. Hubert was een fatsoenlijk man, in veel opzichten zelfs té fatsoenlijk. Een fatsoenlijk man verbreekt nooit zijn gedane belofte om te zwijgen, ook al kan hij zich niet vinden in de uit te voeren daden. Hans verstond de kunst om zijn plannen dusdanig voor iemands voeten te werpen, dat deze zich totaal overrompeld enkel nog maar instemmend voor de kar kon laten spannen. Het ging bovendien om een gevaarlijk virus dat wereldwijd veel slachtoffers maakte. Wellicht had de georganiseerde massamoord haar schatjes veel leed bespaard. Hamza, Olga en Dunya wachtten een belangrijke taak als aankomende stamouders van een nieuw volk.

*

Hans wilde geen kind. Toen Maria in het derde jaar van hun jonge huwelijk onverwacht zwanger raakte, negeerde hij haar na het gebrachte nieuws voor de rest van het weekend. Zaterdagochtend sliep hij uit tot twaalf uur.

's Avonds was er het treffen met zijn oude dispuutgenoten van *Tatem Caeruleum* bij café *Den Ouden Vogelstruys* aan het Vrijthof in Maastricht. Zondagochtend maakte hij zijn wekelijkse mountainbiketour met vrienden door het hellingbos in de buurt. Na de brunch verschanste hij zich voor de televisie op de bank met bier, doppinda's en Luik-Bastenaken-Luik. Tegen zessen kwamen zijn ouders eten. Het was een maandelijks onoverkomelijk ritueel waar Maria, net als haar heftige menstruaties, niet onderuit kwam. De nazit aan tafel duurde altijd lang, vooral door de wijn die geschonken werd. Jos en Trudie waren liefhebbers, je hoefde bij hen niet met kartonnen literpakken van de Aldi aan te komen. Je kon ze evenmin misleiden met goedkope flessen met een indrukwekkend chateau op het etiket. Trudie proefde dat meteen, zij was degene met de meest verfijnde tong. Trudie was ook degene die altijd het hoogste woord nam. Negentig procent van de tijd vulde het geluid dat ze produceerde de kamer. De taal-lawine die ze rond spoog denderde meestal een tijd na in Maria's hoofd. Die van vorige keer kon ze na drie dagen nog letterlijk naspelen voor de spiegel, Meryl Streep waardig, inclusief bijbehorende mimiek en lichaamstaal. Zo kwam ze er vanaf en was ze weer vrij met haar eigen gedachten. De bel ging. Daar had je ze al. Jasses, ze waren veel te vroeg. Trudie nestelde zich direct in Maria's lievelingsstoel bij de openhaard. Het ratelluik viel neer, als een nietsontziende kasteelpoort zonder oog te hebben voor het eventueel vermorzelen van argeloze passanten.

'Onze Vicky krijgt een vaste baan in Amsterdam,' juichte ze! 'Daar heeft ze hard voor gewerkt. Je ziet Maria, wanneer je met hart en ziel ergens voor gaat, ontvang je

vanzelf de beloning. Over een maand kan ze beginnen bij het Nederlands Filharmonisch Orkest. Als kleuter wilde ze al violiste worden. Weet je, een wens diep van binnen kan altijd worden bereikt. Zo'n gedreven knappe dame, onze Vicky. Jos en ik gaan haar helpen met de aankoop van een appartement. Vreselijk duur daar in de Randstad, niet meer normaal!' Het eerste glas wijn hield haar lippen vochtig.

Maria haalde haar schouders op en legde een effen ecrú kleed over de eettafel. Haar vlakke handen streken nauwgezet iedere plooi die ze in de stof tegenkwamen recht. Nee, het was niet meer normaal hoe glad en ongeschonden de levens van haar schoonfamilie zich leken af te spelen in het decor dat ze zelf hadden geschapen.

'Maar kopen is beter dan huren. Weet je dat ze nu bijna twaalfhonderd euro kale huur betaalt voor haar studiootje? Maria, luister je wel?'

Maria liep naar de keuken, pakte bestek uit de la en kletterde het midden op tafel. Hans keek verstoord op.

'Goed luisteren is een kunst,' merkte oma Rosa destijds met nuchter gezicht op toen ze Trudie voor het eerst ontmoette tijdens een diner. Over de drank en spijzen heen had ze Maria een knippoeg gezonden.

'Ach, van de week had ik toch weer zo'n moeilijk geval op mijn spreekuur. Zo'n echte zorgmijder. Bijna zeventig. Zwaar reumatisch en psychisch niet in orde, vindt dat hij het zelf nog allemaal redt. Beginnende dementie, horzelvoet, plast steeds vaker naast het toilet. Zijn dochter had me erover gebeld. Hij weigert iedere vorm van hulp. De dochter heeft ook al gesproken met Jos voor goede raad.

Ja, dan overleggen we over onze patiënten wat het beste is. Als dokters moet je betrokkenheid tonen tegenwoordig anders lig je eruit. Krijg je zó negatieve recensies op je site.’ Glas nummer twee activeerde het volume van haar stem.

‘Het eten is klaar,’ meldde Maria op zakelijke toon. Trudie palaverde verder. Nu ging het vast verder over de aanstaande vakantie en de wérkelijk voortréffelijke wijnen die ze ter plekke zouden degustéren.

‘Zullen we deze zomer richting Atlantische kust trekken Jos? Zoeken we een kleine camping uit ergens onder Bordeaux. In de Provence word je geroosterd rond die tijd. Had ik al verteld dat we een camper hebben gekocht?’

Oh God, straks moesten ze nog mee. Maar daar zou Hans vast een stokje voor steken, hij gruwde van gemeenschappelijk gebruik van openbaar sanitair. Iets wat bij kamperen moeilijk te vermijden viel, tenzij je over een eigen wc en douchecabine in je mobilhome beschikte.

‘Een kleine. Alleen voor ons twee. Met een uitklapbedje. Maria, schenk jij nog even bij?’

Dat quasi progressieve asymmetrische kapsel wat ze zich bij die coiffeur in Venlo had laten aanmeten leek wel een wapperende banier.

‘Een vlag op een modderschuit,’ zou oma Rosa het grinnikend hebben genoemd, de tang op het varken. De spitse punt van de langste zijde zwierde rakelings over het glas. Het leek Maria nog knap lastig om zo’n hoofd netjes in vorm te houden gedurende een roadtrip richting Frankrijk.